

Регіональна політика і територіальний розвиток

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-3-1>

УДК: 330.341

JEL O18, O31

С. А. Давимука

Особливості екосистеми інноваційного розвитку регіонів України в сучасних умовах

Тривалі військові дії на території України призводять до посилення диспропорцій у розвитку регіонів, що потребує застосування адекватних механізмів формування не лише їхньої безпеки та відновлення, але й забезпечення конкурентоспроможності на якісній основі за наявності дієвих і надійних інструментів управління інноваційними процесами. Практикою доведено, що екосистемний підхід до організації інноваційної діяльності дає змогу активізувати внутрішні ринкові механізми на принципах саморозвитку та самореалізації, проте вимагає постійного оновлення як методологічного, так і організаційного інструментарію, зокрема під час формування регіональних інноваційних екосистем (PIEC), що обумовлено передусім технологічними та інституційними факторами. На основі системного дослідження проаналізовано та виявлено особливості сучасного етапу формування та розвитку інноваційних екосистем регіонів України з огляду на соціально-економічні та технологічні виклики. Визначено та обґрунтовано напрями підвищення ефективності реалізації інноваційного потенціалу, що передбачають застосування сучасних моделей інноваційних екосистем у контексті реалізації оновлених стратегій регіонального розвитку.

Ключові слова: екосистемний підхід, регіональна інноваційна екосистема, технологічні платформи, смарт-спеціалізація, стратегії регіонального розвитку.

Формулювання проблеми. Тривалий період військових дій на території України обумовлює посилення диспропорцій у розвитку регіонів, що потребує застосування адекватних механізмів формування не лише їхньої безпеки та відновлення, але й забезпечення конкурентоспроможності на якісній основі за наявності дієвих і надійних інструментів управління інноваційними процесами. Одним з таких механізмів, який отримав поширення в європейських країнах і адаптується в Україні, є створення інноваційної екосистеми. Практикою доведено, що екосистемний підхід до організації інноваційної діяльності дає змогу активізувати внутрішні ринкові механізми на принципах саморозвитку та самореалізації, проте вимагає постійного оновлення як методологічного, так і організаційного інструментарію, зокрема під час формування регіональних інноваційних екосистем (PIEC), що обумовлено насамперед технологічними та інституційними факторами.

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом актуальними для дослідження українськими науковцями та експертами є питання оцінювання основних викликів і загроз інноваційному розвитку економіки регіонів України в умовах широкомасштабного російського вторгнення [1]; особливостей стратегій інноваційного розвитку територій [2]; виявлення можливостей трансформації регіонів в інноваційно-промислові точки економічного зростання на основі створення високотехнологічних виробництв [3]; необхідності формування інноваційної екосистеми в контексті наукової та освітньої складової [4] та ін. Слід зазначити, що ці та інші роботи в різних аспектах спираються на результати системного дослідження регіональних інноваційних екосистем в Україні [5], отже, така тематика залишається актуальною, проте потребує подальшого аналізу з огляду на динамічні зміни в технологічному, соціально-економічному та геополітичному розвитку, що суттєво впливає на вибір економічної поведінки агентів і формування їхніх цінностей, зокрема й на регіональному рівні. Набутий

© С. А. Давимука, 2025.

досвід активізації участі регіонів в інноваційних процесах обумовлює необхідність формування адекватної викликам часу системи мотивації інноваційної діяльності зі створенням сучасного інтеграційного механізму, особливо в межах здійснення актуалізації стратегій розвитку регіонів України на 2021-2027 рр. відповідно до постанови [6].

Метою статті є виявлення особливостей формування та розвитку інноваційних екосистем регіонів України, зважаючи на сучасні соціально-економічні виклики, а також обґрунтування напрямів підвищення ефективності реалізації інноваційного потенціалу в контексті реалізації оновлених стратегій регіонального розвитку.

Основні результати дослідження. Сьогодні на порядку денному в стратегічній діяльності регіонів є реалізація оновленої державної регіональної політики на період до 2027 р., що передбачає досягнення трьох стратегічних цілей: формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах; підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів; розбудову ефективного багаторівневого врядування [7]. Оновлення механізмів та інструментів стратегічного планування в Україні стосується комплексу питань на основі інноваційно-орієнтованого принципу, серед яких: вибір та обґрунтування смарт-спеціалізації; оцінювання потреб зацікавлених сторін; адаптація до цифрового переходу, залучення громад до процесів децентралізації та ін., які необхідно інтегрувати в практику українських регіонів, що дасть змогу уточнити стратегічне бачення оновлення та відбудови розвитку регіонів, урахувати нові виклики та пріоритети. Незмінним інструментом сприяння реалізації зазначених цілей залишається проєктний підхід, який передбачає залучення інвестицій для інноваційних проєктів, що найбільш результативно досягається в межах сформованих інноваційних екосистем в умовах активізації інноваційних точок зростання в регіонах.

На відміну від попереднього періоду визначеність стратегічних пріоритетів регіонального інноваційного розвитку та готовність регіонів повною мірою використовувати можливості геополітичного розташування убезпечує від появи стратегічних і тактичних прорахунків регіонального розвитку та посилення процесу залучення виробничого й, особливо, інтелектуального потенціалу, який нерівномірно розміщений по регіонах, до формування конкурентних переваг і забезпечення конкурентоспроможності на основі екосистемного підходу в управлінні інноваційними процесами. Щоб зазначений підхід був результативним на практиці, нами визначено та обґрунтовано особливості формування та розвитку інноваційних екосистем, що діють на рівні регіонів та являють собою субмоделі національної інноваційної екосистеми.

1. Концепція регіональної інноваційної екосистеми сьогодні перебуває на стадії впровадження та ідентифікації та оцінювання результатів, а її термінологія входить в офіційні документи державного рівня і бізнес-організацій з огляду на дедалі більшу роль регіонів у розвитку інноваційної діяльності. Примітною ознакою є неперервність процесу формування її методологічних аспектів, що стало логічним продовженням застосування дослідниками принципів загальної теорії систем до дослідження економічного розвитку, а також визнання вченими-економістами інновацій і технологічного розвитку ключовими ендегенними чинниками економічного розвитку – від засновника концепції регіональної інноваційної системи професора Кардіффського університету Ф. Кука [8] (на його думку, регіональні інноваційні системи складаються із центрів, які у взаємодії генерують нові знання, і пов'язаних із глобальними, національними й іншими регіональними системами підсистем, що їх використовують, для комерціалізації нових знань) до авторів, які підкреслюють важливість створення і зміцнення регіональної інноваційної системи в умовах мережевих систем [9], та нової плеяди вчених і експертів, включно з українськими, які посилюють теоретичні аспекти РІЕС, зокрема актуалізують базові її принципи (системність, самоорганізація,

горизонтальність взаємозв'язків, синергізм тощо), обґрунтовують передумови виникнення (трансфер у середовищі інноваційних бізнес-ідей, які доведені до практичної реалізації) та особливості сучасної інформаційно-комунікаційної інфраструктури, а також пропонують методи сприяння (ініціативність державної влади та органів місцевого самоврядування в питаннях пошуку партнерів та інвесторів для підприємств-інноваторів) [10] тощо.

2. Масштабне використання сучасних цифрових технологій зумовлює бурхливий розвиток процесів формування і подальшого розвитку цифрових екосистем як комплексних структур мережевої взаємодії економічних агентів і цифрового простору. Сьогодні її надзвичайною перевагою вважається симбіоз цифрової платформи та великої кількості партнерів, які беруть участь у цифровій екосистемі і чия взаємодія призводить до мережевих ефектів на засадах самоорганізації, масштабованості, стійкості та динамічності. Особлива увага приділяється міжсекторальній співпраці в межах окремих регіонів, що призводить до оптимізації ресурсів, інтеграції сучасних технологій, як-от IoT, Big Data, та впровадженню підходів, орієнтованих на інноваційний розвиток, що вважаються центральними елементами у формуванні спільної цінності [11]. В Україні прикладом подібної екосистеми є державна цифрова екосистема управління відновленням DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management) – єдиний цифровий інструмент для управління проектами відновлення та розвитку [12], що містить реєстр проектних ідей і реєстр проектів щодо відновлення зруйнованих об'єктів на території України. Окрім того, створення цифрових інноваційних екосистем слід вважати якісно новим рівнем розвитку РІЕС, що започатковується на новітній технологічній інфраструктурі, яка передбачає розвиток цифрових платформ для електронного урядування, запровадження Інтернету речей (IoT) для інфраструктури для оптимізації бізнес-процесів; інтеграцію роботизованих систем і автоматизації в галузях промисловості; запровадження електронних публічних послуг тощо. Про поточний стан і можливості розвитку цього напрямку може свідчити один з інструментів вимірювання рівня цифрової трансформації на рівні регіонів – відповідний індекс, що відображає показники спроможності в економіці, цифрових навичках, інфраструктурі, публічних послугах і цифровій трансформації на місцях. Наприклад, у 2024 р. цей індекс у межах України в середньому становив 0,497 бала, а найвищим його значення було у Львівській (0,850), Дніпропетровській (0,844) та Одеській (0,805) області. Слід зазначити, що ще у 2023 р. 16 областей внесли напрям цифрової трансформації в регіональну стратегію розвитку на сім років, 15 областей затвердили та успішно реалізують завдання регіональної програми інформатизації, у 17 регіонах створено управління чи департамент цифрової трансформації в ОВА, а шість регіонів сформували допоміжні організації, які долучені до розвитку цифрової трансформації [13], що свідчить про стратегічну важливість для процесу цифровізації такої інституційної складової РІЕС, як органи державної та регіональної влади.

3. Посилюється роль екосистеми стартапів, що вважається підсистемою інноваційної екосистеми (а тепер і її ядром у більшості випадків) і спрямована на створення інноваційних продуктів і послуг стартап-компаніями, являючи собою мережу, що об'єднує суб'єктів інноваційного процесу (університети, венчурні компанії, маркетологи, підприємці, аудиторські та консалтингові агентства та ін.), які взаємодіють між собою на основі встановлених правил гри та обраних цінностей стратегії бізнесу. Як показує дослідження, сьогодні такі екосистеми стають потужними драйверами створення інноваційних продуктів і креативних ідей на рівні регіональних суб'єктів, здатних витримувати конкурентну боротьбу навіть з великими міжнародними компаніями. Наприклад, у 2024 р. українська екосистема стартапів посіла 46-ту позицію у світовому рейтингу (у 2022 р. – 50-ту), а з 2020 р. загальна вартість української технологічної екосистеми зросла втричі [14]. На думку експертів, відліком виникнення української стартап-культури є

поява Львівського ІТ кластера у 2011 р. Це започаткувало створення мережі ІТ Arena, що вважається найважливішою глобальною технологічною подією у формі української конференції для технологічних компаній та стартапів і суттєво впливає на масштаби та якість формування РІЕС. Сьогодні основним напрямом руху інноваційного підприємництва є стрімкий розвиток DefTech, військових стартапів, що працюють на забезпечення українського війська та держави (MilTech – компанії нової генерації, які спеціалізуються на дронах, обробленні сигналів, виявленні повітряних цілей тощо), закладаючи основу для формування сучасної військово-промислової галузі, що має можливості й потенціал працювати на експорт і стає важливою ланкою взаємодії з міжнародними партнерами та союзниками. Основу таких екосистем формують передові учасники технологічного ринку, які сприяють стартапам у формуванні стабільного бізнесу, допомагаючи в пошуку ресурсів і замовників, налаштуванні бізнес-процесів, здійсненні оцінювання експертами. Важливою є також тенденція актуалізації процесу створення інкубаторів стартапів на базі університетів і наукових установ, особливо в напрямі розвитку інновацій у кібербезпеці, ІТ, біотехнологіях. Наприклад, одним з важливих проєктів є запуск HIVE Startup School у 2023 р. при Дніпровському університеті технологій як складової європейського проєкту HIVE, орієнтованого на розвиток підприємництва та інновацій, що містить спеціалізовану онлайн-програму для підтримки молодих підприємців у створенні новітніх бізнес-моделей [15].

4. Формування AI-екосистеми на основі розвитку сфери штучного інтелекту в Україні. Штучний інтелект (ШІ) стає важливим елементом інноваційного розвитку в багатьох галузях економіки українських регіонів (зокрема в промисловості, транспортній галузі та фінансовому секторі). Він дає змогу автоматизувати складні аналітичні процеси, підвищуючи ефективність управління бізнесом і виробництвом, що сприяє зниженню витрат на обслуговування обладнання та підвищенню продуктивності, допомагає в прогнозуванні несправностей обладнання, скороченні часу на діагностику та ремонт обладнання, що результується зменшенням утрат виробничих потужностей. Сфера штучного інтелекту характеризується значним потенціалом і має всі шанси надалі стати драйвером інноваційного розвитку країни та її регіонів (зокрема, чітко визначився тренд упровадження технологій штучного інтелекту в оборону, освіту та державне управління, а інноваційні рішення українських ШІ-компаній давно вийшли на міжнародний ринок). Україна посідає друге місце за кількістю AI-компаній серед країн Центральної та Східної Європи. У регіональному ж розрізі, як і з науковим потенціалом, 55% офісів українських AI-компаній знаходяться в Києві, де сконцентровано найбільший пул талантів – 47%. Для Одеси відповідний показник становить 5%, Дніпра – 6%, Харкова – 9%, Львова – 12% [16]. Серед переваг – AI-освіта в Україні на основі спадку наукової та інженерної школи та розвинута ІТ-екосистема.

5. Індустріальні парки (ІП) відіграють важливу роль у формуванні сучасної економіки регіону, а для забезпечення довгострокового розвитку та підвищення конкурентоспроможності ІП відбувається перехід до стратегії розвитку інноваційної діяльності, що передбачає створення екосистеми, де наука, бізнес і виробництво працюють у взаємодії, сприяючи появі нових технологічних рішень і комерціалізації їх. Досвід індустріальних парків, які успішно функціонують, показує, що вони можуть стати реальним інструментом у реалізації стратегії розвитку регіону в разі внесення їх до відповідної програми, ініціаторами розроблення якої повинні бути органи місцевого самоврядування разом із представниками приватного бізнесу, що має більше фінансових можливостей і може ефективніше використовувати власні інвестиції. На початок 2025 р. в Україні зареєстровано 100 індустріальних парків загальною площею майже 3 тис. га, що майже дорівнює площі Житомирської області; на території зареєстрованих парків уже збудовано 12 заводів, 13 – у процесі будівництва; 8% індустріальних парків створено у сфері агропереробки, 4% – машинобудування, 3% – деревообробки,

а більшість (61%) – універсальні [17]. Територіально найбільше індустріальних парків діє у Львівській (19), Київській (13) та Закарпатській (10) області [18]. Важливо, що сьогодні саме в межах роботи індустріальних парків набуває нової якості процес кластеризації регіональної економіки, який еволюціонує через цілеспрямовані інвестиції, співпрацю між ключовими зацікавленими сторонами, зосередженими на інноваціях, що має на меті забезпечити економічну стабільність і зростання у середовищі великої кількості викликів, пов'язаних із тривалими військовими діями в Україні. У цьому контексті заслуговує на увагу реалізація у 2025 р. проекту Clusters4Regions (впроваджується Українським кластерним альянсом на запит Міністерства економіки України та за підтримки проекту UCORD – швейцарсько-українського проекту «Згуртованість та регіональний розвиток України») у шести регіонах країни (Сумська, Вінницька, Одеська, Тернопільська, Хмельницька та Волинська область), де важливу роль відіграватимуть також агенції регіонального розвитку (АРР) зазначених регіонів. Слід зазначити, що саме ці регіони розглядаються як відправні точки розвитку спроможності та ініціативи в частині формування складових РІЕС та подальшої ретрансляції отриманого досвіду в інші регіони України. Принципово, що зростання попиту на MedTech, AgriTech, DefTech, GreenTech та інші інноваційні напрями посилює значущість нових моделей екосистем, які можна вважати основою інноваційного розвитку більшості регіонів, що впроваджують стратегію розбудови ІІІ.

6. Реалізація стратегічних цілей щодо використання потенціалу управління інтелектуальною власністю можлива лише за умови створення національної інноваційної системи, яка реально функціонує, та її субмодулей – регіональних інноваційних екосистем, що сприятиме відтворенню повноцінного інноваційного процесу з адекватним механізмом системного управління. Саме тому визначився тренд активізації експертної підтримки з питань інтелектуальної власності та інновацій ІР офісу (Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій, створений у листопаді 2022 р. і має статус Національного органу інтелектуальної власності) у напрямі формування синергії наукового потенціалу та виробничих можливостей регіонів. Перманентно складна для України проблема щодо досягнення потреби ефективної охорони та захисту інтелектуальної власності може вирішуватися на основі реалізації завдань обраної державною політикою розбудови інтеграційних інноваційних процесів, що насамперед має спиратися на активізацію власного інтелектуального потенціалу. Статистика показує, що навіть у скрутні часи винахідницька активність українців не зупиняється. Наприклад, у 2024 р. у регіональному розподілі найбільшу кількість заявок на винаходи та корисні моделі подано від заявників з м. Київ – 1245 (26,8% загальної кількості заявок, поданих національними заявниками), а інші регіони з найбільшою кількістю заявок розподілились так: Харківська область – 715 заявок (15,4%); Дніпропетровська – 444 заявки (9,5%); Львівська – 282 заявки (6,1%); Вінницька – 216 заявок (4,6%); Київська – 196 заявок (4,2%); Одеська – 194 заявки (4,2%); Полтавська – 190 заявок (4,1%); Черкаська – 126 заявок (2,7%); Тернопільська область – 121 заявка (2,6%) [19]. Сьогодні на особливу увагу суб'єктів господарської діяльності на регіональному рівні заслуговує проблема підвищення капіталізації прав на об'єкти інтелектуальної власності та зарахування їх на баланси підприємств як нематеріальних активів, що дасть змогу одержувати додаткові доходи від передання прав на використання об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ), виплачувати авторську винагороду винахідникам, що в підсумку призведе до збільшення ринкової вартості підприємств. Це ж сприятиме реалізації завдань щодо сталого економічного зростання і технологічного розвитку регіонів і підвищить рівень конкурентоспроможності українського бізнесу на міжнародному рівні. Доречно згадати, що створювані регіональні інноваційні хаби, які є одним з останніх трендів

економічно розвинених країн, об'єднують різноманітних державних, приватних та академічних партнерів у спільні консорціуми, зосереджені на стимулюванні інклюзивного регіонального зростання [20]. Слід зазначити, що ще у 2023 р. було презентовано діяльність Національного хабу інтелектуальної власності та інновацій (National IP&IHub), який створено на базі IP офісу за погодженням з Мінекономіки як майданчик для пошуку шляхів розбудови в Україні інноваційної інфраструктури, для допомоги національним розробникам у пошуку грантової підтримки та інвесторів, а також для пошуку технологій, в які вкладатиме кошти держава та інвестори для того, щоб вітчизняні розробки залишалися в Україні та розвивали національну економіку, промисловість, оборонну сферу. Окрім того, заслуговує на увагу мережа центрів підтримки технологій та інновацій (TISC). Цей міжнародний проєкт Всесвітньої організації інтелектуальної власності реалізується в Україні з 2018 р. (наразі він діє в більш ніж 80 країнах світу). Його функції полягають у відновленні та подальшому розвитку мережі, урахування реалії воєнного часу, а також у розвитку регіональних проєктів для створення можливостей залучення інвестицій та отримання грантової підтримки. Практика показує, що на регіональному рівні TISC стає інформаційним акселератором, зосереджуючи увагу на створенні якісного патентно-інформаційного продукту для допомоги інноваторам, передусім у передових технологічних університетах, у частині створення інноваційних проєктів і комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності в тісній співпраці з місцевими підприємствами та бізнесом.

7. Відбувається посилення ролі регуляторного середовища в напрямі створення сприятливого інвестиційного та підприємницького клімату в регіонах України на основі консолідації зусиль щодо удосконалення рівня відносин і співпраці підприємств з органами місцевого самоврядування, органами державної влади, що спрямовано на підтримку реалізації ефективної регуляторної політики на місцевому рівні на основі співпраці з донорськими організаціями та участі в міжнародних проєктах для створення інновацій, які критично важливі для відбудови та підтримки процесу модернізації України та її регіонів, серед яких: DefTech – для захисту держави та її регіонів; сучасна, швидка, екологічна відбудова інфраструктури та житла, зважаючи на як «зелені» тренди, так і технології «розумних міст» і процеси урбанізації; повернення якості життя мешканцям міст і громад через сучасні MedTech- та BioTech-рішення, що допоможуть подолати травми під час війни, бути ментально здоровішими; розвиток людського капіталу за сприяння технологій EdTech, сприяння цифровій грамотності й STEM-освіті, можливості навчання протягом життя за персоналізованими освітніми програмами, тісно пов'язаними з подальшим працевлаштуванням чи розвитком підприємництва; економічна спроможність через розвиток високотехнологічного виробництва, використовуючи можливості різних моделей інноваційної екосистеми, зокрема індустріальних парків, центрів підтримки підприємництва Дія. Бізнес, університетів і лабораторій. Постійно актуалізуються функції міського середовища / місцевої влади, важливі для стимулювання інновацій та забезпечення сталого розвитку, зокрема створення доступної міської інфраструктури (транспорт, енергетика, телекомунікації тощо); ефективна міська політика для бізнесу (усунення зайвої бюрократії, прозорість процедури виділення землі на території міста на потреби розвитку технопарків тощо); додаткові інструменти фінансування (міські програми, ваучери на розроблення інновацій для розв'язання міських проблем); промоція та залучення інвестицій. Помітною стає роль Української ради бізнесу – найбільшого в Україні об'єднання 123 провідних бізнес-асоціацій, створене для консолідації бізнесу та реалізації суспільно важливих реформ. На 2025 р. нею визначено 10 найголовніших пріоритетів українського бізнесу, серед яких: стимулювати відновлення економіки через збереження підприємництва та відновлення людського капіталу, а для переходу української економіки на

інноваційний шлях розвитку у 2025-2027 рр. забезпечити спрямування не менш ніж 0,2% ВВП щорічно додаткових інвестицій на інфраструктуру університетів, коледжів, STEM-лабораторій, регіональних хабів цифрових інновацій тощо (розмір цього фінансування обґрунтовано результатами проєкту «Модель сучасної екосистеми інновацій»); забезпечити інклюзивний діалог між владою, бізнесом і громадянським суспільством; сприяти дебіюрократизації, дерегуляції та стимулювати внутрішню та зовнішню чесну конкуренцію [21]. Оновлюються деякі інструменти (механізми) реалізації інноваційних стратегій у межах РІЕС: державно-приватне партнерство (концесії, оренда, лізинг, управління майном, спільна діяльність тощо); фінансове стимулювання кластерних ініціатив; сприяння формуванню освітньої, інституційної та інформаційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, підприємництва та самозайнятості в регіонах; міжрегіональне та міжнародне співробітництво (обмін досвідом, грантові програми, міжнародні проєкти розвитку, залучення іноземних інвестицій та експертної підтримки); залучення громадськості для формування позитивного ставлення до інноваційних процесів і максимальне використання креативних ідей різних груп місцевих громад.

8. Активізація всіх форм міжнародного співробітництва. Регіони активно співпрацюють з міжнародними установами та залучають донорські кошти, зокрема від таких організацій ЄС, GIZ, U-LEAD, USAID та ПРООН, що забезпечує фінансування важливих проєктів (також і в межах інноваційних екосистем); використовують можливості від угод з ЄС, США та іншими країнами для розвитку місцевих підприємств і покращення бізнес-середовища (водночас оновлені міжнародні програми, як-от Erasmus+ та Horizon 2020, сприяють розвитку освіти та науки в регіонах через обмін студентами та викладачами), а також спільні дослідження та R&D; участь у програмах з енергозбереження, розвитку «зеленої» енергетики та відновлення інфраструктури підвищує стійкість регіонів до економічних і воєнних викликів. Помітною в регіонах стала діяльність міжнародних R&D центрів: Alnicko Development (інженерія та розроблення електроніки), Protrader (фінансові технології), Renatus (інформаційні технології та ігрова індустрія), Samsung Electronics (електроніка та технології), Sitecore (інформаційні технології та цифровий маркетинг) та ін. Саме в умовах скрутного економічного становища, зокрема й через відсутність достатнього фінансування, завдяки такій співпраці можливою є реалізація планів модернізації промисловості та розвитку високотехнологічних секторів, що робить регіони привабливими центрами інвестицій, інновацій та сталого розвитку.

9. Емпіричні дослідження практики функціонування інноваційних екосистем регіонів та окремих громад. В умовах України реалізується необхідність у розробленні методичних підходів до оцінювання інноваційного територіального утворення як інноваційної екосистеми – співтовариств фірм і організацій, що виникли на основі кооперації та орієнтовані на відкритість і розширення зв'язків, урахування рівень їхнього розвитку (зрілості), що впливає на інноваційний потенціал розвитку територій. Показовим у цьому контексті є здійснення діагностики екосистеми інновацій [22], що сприяло визначенню місцевих інноваційних можливостей, оцінюванню наявної інноваційної системи та дало змогу розробити концепцію ефективної екосистеми інновацій громади. Серед висновків: інновації розробляють і запускають хаотично й несистемно; економіка громади сервісоорієнтована, однак найбільшими представниками бізнесу (за сукупним доходом) є представники виробничих і промислових галузей – у громаді є бізнес, готовий і спроможний впроваджувати інновації, проте на сьогодні цей ресурс не використано взагалі або майже не використано: бізнес не бере участі у фінансуванні розробок, не замовляє (не купує) розроблення потрібних інновацій; у громаді є потенціал людського капіталу, який можна реалізувати, якщо впровадити освітні й навчальні програми для підвищення потрібних ринку кваліфікацій; університети –

одні з найактивніших учасників екосистеми – відіграють роль центру генерування ідей, але залишаються закритими структурами, що є перешкодою для ефективної взаємодії з іншими учасниками екосистеми; працюють інституції підтримки, але немає аналітики результатів впливу їхньої діяльності; для громад характерні як низька якість взаємодії між секторами й усередині бізнесу, так і нестача навичок взаємодії та партнерства тощо. [22]. Слід зазначити, що такі висновки щодо розвитку регіональних інноваційних екосистем в Україні дають змогу стверджувати про доцільність створення РІЕС на базі міст, які мають потужні університетські та науково-дослідницькі платформи, що забезпечить підвищення інноваційної спроможності та активізує інноваційний напрям у процесі відбудови та сучасного розвитку міської агломерації; надасть можливість якісніше виявляти перешкоди для побудови інноваційної екосистеми регіональному рівні, розробляти й упроваджувати адекватні інструменти усунення їх чи унеможливлення появи. Процес оцінювання регіональних інноваційних екосистем дає змогу накопичувати досвід конкретних регіонів, міст, громад і не тільки формувати кейси «кращих практик», а бути переконливою методологією впровадження інноваційного типу економіки, перш за все там, де є відповідний людський капітал і можливості для формування і розвитку бізнес-середовища, галузевих кластерів та інтеграції у міжнародну інноваційну екосистему.

10. Основоположний вплив євроінтеграційного чинника. Останніми роками Україна пришивидшила рух на шляху створення інноваційних екосистем, усе більше впроваджуючи в практику досвід європейських країн, розглядаючи регіональні переваги в інтеграційному механізмі під час вирішення проблем пошуку довгострокових джерел конкурентоспроможності та зростання із застосуванням новітніх досягнень і результатів R&D, а також сучасних технологічних платформ, основною конкурентною перевагою яких є перетворення інноваційних інструментів інноваційно-технологічного розвитку на інструменти контролю ринку та високоефективну комунікативну структуру для реалізації інноваційних ідей зусиллями багатостороннього співробітництва [23]. Досвід ЄС свідчить, що пріоритетами інноваційного стратегічного розвитку української економіки повинні стати активізація участі органів державної, зокрема й регіональної, влади у процесі перетворення моделі національної (регіональної) економіки із сировинної на інноваційну; розширення коопераційних зв'язків між виробничим сектором і фундаментальною та прикладною наукою для розроблення пріоритетних інноваційних проєктів; збільшення якості людського капіталу на основі підготовки спеціалізованих галузевих кадрів, які забезпечать генерування і просування на світовий ринок конкурентоспроможної продукції. Слід зазначити, що Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Національна економічна стратегія до 2030 року передбачають, що всі регіони України мають приєднатися до Європейської платформи розумної спеціалізації (S3 Platform) для відкриття доступу регіонам України до інструментів цієї платформи. Ще до війни розроблення та адаптація на практиці концепції смарт-спеціалізації розглядалися як ключовий підхід до стратегічного планування регіонального розвитку для забезпечення економічного зростання на основі розкриття інноваційного потенціалу, унікальності наявних активів, конкурентних переваг регіону, найбільш ефективного використання їх. Сьогодні цей процес актуалізується, коли розробляють оновлені стратегії розвитку кожного регіону, водночас ураховують відповідні методичні рекомендації [24]. Важливо зазначити, що в грудні 2024 р. Київська область отримала від Європейської комісії статус «Регіональної інноваційної долини», що ставить її в один ряд зі 151 регіоном Європи, які показують потенціал для втілення передових технологій та сучасних економічних моделей, що відкриває доступ до фінансування з європейських фондів для реалізації новітніх економічних підходів і сприяє зростанню інвестиційної привабливості регіону, перетворюючи його на центр залучення талантів та інноваційних ідей. Окрім того, у межах реалізації

програм європейської інтеграції Україна розпочала впровадження національної системи сільськогосподарських знань та інновацій AKIS (головний рушій інновацій в агросекторі ЄС) за європейською моделлю, що передбачає створення восьми регіональних хабів – об'єднання фермерів, науковців і дорадників у спільній мережі та відкритий доступ до інновацій і знань [25].

11. Формування цінностей для учасників РІЕС. Фундаментальна цінність – підвищення ролі національної ідентичності, культурних традицій, збільшення кількості патріотично налаштованого населення регіону; забезпечення згуртованості населення, зважаючи на виклики, обумовлені наслідками війни. Інтеграція принципів сталого розвитку орієнтована на створення довгострокової цінності для клієнтів і суспільства, а розроблення місії, що об'єднує учасників РІЕС, сприяє досягненню спільних цілей і поглибленому розвитку відповідальності та узгодженості дій між партнерами. Бурхливий процес становлення Індустрії 5.0, яка формується на застосуванні переваг, сформованих цифровізацією в межах Індустрії 4.0 у галузях інформаційних технологій, зв'язку та розвитку штучного інтелекту, справедливо розглядається як підґрунтя суспільного розвитку на основі розширення можливостей використання новітніх технологій для забезпечення сталого економічного зростання регіонів. Ураховуючи технологічний імператив у своєму стратегічному розвитку, інноваційні екосистеми регіонів орієнтуються на домінування цінностей Індустрії 5.0 (людиноцентричність, сталість і стійкість), що передбачає тісну співпрацю людини та машин, дотримання принципів екологічності виробництва, відповідальності перед суспільством та економне використання ресурсів.

Узагальнення особливостей сучасного етапу формування та розвитку регіональних інноваційних екосистем дає змогу констатувати, що в Україні є РІЕС, вони розвиваються в непростих умовах, проте суттєво відстають від європейських, хоч мають багаторічну підтримку, включно з методологічною та грантовою. Серед викликів, з якими вони стикаються: постійні загрози безпеки; економічна нестабільність, недостатній рівень цифровізації бізнесу, низький рівень міжсекторальної кооперації, обмежений доступ до інноваційних технологій, а також недосконалість регуляторної політики та підтримки малого й середнього бізнесу (зокрема обмежений доступ до фінансування та ресурсів). В Україні, на відміну від Західної Європи та США, є дефіцит венчурного фінансування, менторства, нетворку та ресурсів для підтримки стартапів – провідних генераторів інноваційних ідей, що створює бар'єри для повноцінного розкриття потенціалу регіональної екосистеми.

Отже, проблемними залишаються такі питання: необхідність удосконалення національного законодавства у сфері інтелектуальної власності; недостатньо розвинута новітня технологічна інфраструктура; невелика кількість науково-технічних парків у регіонах; нестача фахівців з інноваційного менеджменту та маркетингу, трансферу технологій та комерціалізації бізнес-ідей; недостатній рівень захисту прав інтелектуальної власності в державі та ін. Останнім часом до них додалися відсутність ефективної інтеграції освіти, науки та виробництва; дедалі вища конкуренція між регіонами за інвестиції, бізнеси, молодь і кваліфіковані кадри; відтік високоосвічених і висококваліфікованих трудових кадрів; відсутність інвестицій в нові технології та стартапи. А відсутність універсальних інструментів і належної методології для адаптації екосистемного підходу ускладнює його ефективне застосування на практиці й суттєво стримує розвиток регіональних інноваційних екосистем України.

Основою будь-якого типу інноваційної екосистеми є знання, а навколо формування, реалізації та відтворення знань діють актори РІЕС. Доводиться констатувати, що військові дії суттєво впливають на зазначені процеси. Це наочно ілюструють офіційні статистичні дані щодо витрат на наукові дослідження і розробки за секторами діяльності за регіонами (табл. 1).

Таблиця 1

Витрати на наукові дослідження і розробки (R&D)
за секторами діяльності за регіонами у 2023-2024 рр., млн грн

Регіони	Витрати на наукові дослідження і розробки		У т. ч. за секторами діяльності					
			підприємницький		державний		вища освіта	
	2023 р.	2024 р.	2023 р.	2024 р.	2023 р.	2024 р.	2023 р.	2024 р.
Україна	21,34	28,32	12,61	16,98	7,15	9,45	1,58	1,90
Вінницька обл.	0,08	0,12	к/с	к/с	к/с	к/с	0,02	0,03
Волинська обл.	0,01	0,01	-	-	к/с	к/с	к/с	к/с
Дніпропетровська обл.	3,47	2,77	3,15	2,34	0,22	0,26	0,10	0,17
Донецька обл.	0,02	0,03	-	-	к/с	к/с	к/с	к/с
Житомирська обл.	0,03	0,03	-	-	к/с	к/с	к/с	к/с
Закарпатська обл.	0,07	0,12	-	к/с	к/с	0,10	к/с	к/с
Запорізька обл.	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с
Івано-Франківська обл.	0,05	0,11	-	к/с	к/с	0,03	к/с	к/с
Київська обл.	0,32	0,43	к/с	к/с	0,22	0,29	к/с	к/с
Кіровоградська обл.	к/с	к/с	-	-	к/с	к/с	к/с	к/с
Луганська обл.	к/с	к/с	-	-	к/с	к/с	к/с	к/с
Львівська обл.	0,64	0,83	0,06	0,11	0,04	0,05	0,19	0,23
Миколаївська обл.	0,12	0,16	к/с	к/с	к/с	к/с	0,03	0,05
Одеська обл.	0,31	0,46	0,14	0,20	0,02	0,20	0,03	0,05
Полтавська обл.	0,04	0,08	к/с	к/с	0,03	0,03	к/с	к/с
Рівненська обл.	0,02	0,02	-	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с
Сумська обл.	0,02	0,23	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с
Тернопільська обл.	0,03	0,06	-	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с
Харківська обл.	2,01	3,39	0,88	1,48	0,67	1,60	0,46	0,29
Херсонська обл.	к/с	0,01	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с
Хмельницька обл.	к/с	0,02	-	-	к/с	к/с	к/с	к/с
Черкаська обл.	0,09	0,12	к/с	к/с	0,06	0,08	к/с	к/с
Чернівецька обл.	0,17	0,23	к/с	к/с	0,07	0,09	к/с	к/с
Чернігівська обл.	0,11	0,09	к/с	к/с	0,06	0,06	к/с	к/с
м. Київ	11,63	16,63	6,20	10,01	4,97	5,93	0,45	0,67

Примітки: 1. Дані за 2023-2024 рр. наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії. 2. Інформація за 2023-2024 рр. сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. 3. Символ «к/с» – дані не оприлюднюються на виконання вимог Закону України «Про офіційну статистику» для забезпечення органами державної статистики гарантій щодо конфіденційності статистичної інформації. 4. Символ «–» – явищ не було.

Джерело: [26].

І хоча ці дані далекі для системного оцінювання через проблеми статистичного спостереження (добре, що хоч такі оприлюднено за останні роки), усе ж дають змогу зробити деякі висновки: (1) витрати на наукові дослідження і розробки у 2024 р. мали тенденцію до зростання, як у межах України загалом, так і в розрізі більшості регіонів; (2) найбільша питома вага таких витрат припадає на м. Київ – це закономірна тенденція, оскільки саме там зосереджена найбільша частка наукового потенціалу; далі йдуть Дніпропетровська та Харківська області; суттєво підвищили свій статус Вінницька, Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська та Чернівецька області; (3) за секторами діяльності (підприємницький, державний, вища освіта) по Україні також спостерігалось збільшення витрат у 2024 р. порівняно з 2023 р., у підприємницькому секторі – найбільша частка; серед регіонів лише Дніпропетровська, Львівська, Харківська області та м. Київ мали зазначені типи витрат, до того ж освітній сектор був мінімальним. Отже,

наукова сфера регіонів знань України продовжує функціонувати (можливо, навіть виживати), витрачаючи на дослідження і розробки та в такий спосіб консолідуючи навколо себе всіх учасників регіональної інноваційної екосистеми. Характерним є зменшення обсягів науково-дослідних ініціатив через відсутність стабільного фінансування та обмежені ресурси для закупівлі високотехнологічного обладнання.

Та все ж для подальшого розвитку та стабільного становлення РІЕС є можливості, серед яких: розширення Україною в статусі країни-кандидата співпраці з Європейським Союзом, включно з доступом до структурних фондів ЄС, програми Ukraine Facility та інших механізмів фінансування розвитку інфраструктури, соціальної та економічної сфер; активізація військово-технічної співпраці із союзниками та партнерами, зокрема в контексті модернізації ВПК та інтеграції передових технологій; інтеграція в глобальні ланцюги доданої вартості через укладення угод з ЄС; розвиток ІТ-галузі та сфери штучного інтелекту й створення сприятливих умов для технологічних бізнесів; розвиток молодіжного підприємництва через підтримку стартапів і доступ до менторства; модернізація освітніх програм, акцентуючи на цифрові навички та STEM. У цьому контексті можливості, спрямовані на розвиток молодіжного підприємництва, підтримку ВПО, інтеграцію інклюзивного суспільства та впровадження освітніх програм, є першорядними для створення нових робочих місць, покращення умов життя та залучення молоді до економічного та суспільного розвитку регіонів.

Отже, формування РІЕС на теперішньому етапі економічного розвитку України спрямовано на подолання інноваційного розриву та підтримку екосистем інновацій шляхом інтеграції у міжрегіональні ланцюги доданої вартості; покращення публічних послуг (зручні, доступні, сумісні); внесок у Європейський зелений курс, кліматичні цілі та сталий розвиток; посилення регіональної спроможності до співфінансування та інноваційної координації зі стратегіями розумної спеціалізації; розвиток стійких і конкурентоспроможних регіональних економік. Низький рівень інноваційної активності, комерціалізації наукових розробок і фінансування НДР може бути компенсований розвитком науково-дослідних центрів, стартап-інкубаторів, інноваційних і технологічних хабів і співпраці з міжнародними партнерами. Інтеграція цифрових платформ і використання штучного інтелекту сприятимуть підвищенню ефективності бізнесу та державного управління. Регіони мають значний потенціал для поступової трансформації, проте її реалізація вимагатиме часу, злагоджених дій та ефективного управління фінансовими, людськими, інфраструктурними та технологічними ресурсами. Незважаючи на несприятливі умови для розвитку науки, інновацій та сталого економічного зростання, головним фактором успіху повинна бути здатність регіону адаптуватися до нових економічних реалій, долати виклики та забезпечувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Висновки. 1. Одним з ефективних механізмів реалізації стратегій довгострокового розвитку є впровадження екосистемного підходу, який дає змогу інтегрувати бізнес, державу, науку та громадянське суспільство для створення організаційних і технологічних платформ співпраці. 2. Регіональні інноваційні екосистеми в Україні мають різні форми прояву та володіють потенціалом для підтримки розвитку окремих територій, що залежить від дії інструментів формування балансу між соціальними, економічними, технологічними та регуляторними чинниками. РІЕС розвиваються, дотримуючись європейських трендів інноваційного розвитку в частині формування сучасної технологічної інфраструктури (цифрової, особливо екосистеми штучного інтелекту) та охоплення нових секторів економіки й формування міжгалузевої взаємодії. 3. Розвиток ІТ-галузі, інноваційних хабів, науково-дослідних центрів, індустріальних парків і реалізація ініціатив на підтримку місцевих стартапів у поєднанні із залученням інвестицій в межах регіональних інноваційних систем сприятимуть створенню нових високотехнологічних підприємств, закріплюючи за регіонами

з інтелектуальним потенціалом роль провідного центру знань і компетенцій. 4. Регіональній та місцевій владі під час розроблення оновлених стратегій розвитку територій та вибору механізмів реалізації їх потрібно орієнтуватись на методологію та практику як європейських країн, так і досвід українських регіонів щодо функціонування регіональних інноваційних екосистем, які спроможні здійснити технологічний прорив у відповідних сегментах місцевого, національного та міжнародного ринків і здатні забезпечити технологічне лідерство регіону в цілому.

Розв'язання більшості проблем інноваційного розвитку регіонів у процесі їхнього відновлення вбачається в побудові результативно орієнтованого механізму інноваційної екосистеми на основі цінностей, що потребує подальших досліджень соціально-економічного впливу в напрямі активізації і регулювання взаємодії всіх учасників інноваційних процесів, локалізованих в інноваційних екосистемах регіонів.

Список використаних джерел

1. Луцків О. М., Білан Р. М. Сучасні виклики та загрози інноваційному розвитку економіки регіонів України. *Регіональна економіка*. 2025. № 1(115). С. 45-58. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-1-4>
2. Есманов О. М., Штика Ю. М., Линник М. А. Стратегії інноваційного розвитку територій і смарт-спеціалізація: сутність, особливості. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 3(12). С. 13-18. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.12-3>
3. Чорний Р. С., Венгер В. В., Кушніренко О. М., Чорна Н. П. Інноваційно-промисловий розвиток регіонів України: перспективи та обмеження. *Економіка України*. 2025. № 2(759). С. 3-27. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.02.003>
4. *Формування інноваційної екосистеми регіону: науковий та освітній аспекти*: монографія / ред. О. Рубель, Т. Небога. Одеса: ДУ «Ін-т ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України», 2023. 514 с. DOI: <https://doi.org/10.31520/978-617-14-0161-7>
5. Давимука С. А., Федуллова Л. І. *Регіональні інноваційні екосистеми: напрями розбудови в умовах європейської інтеграції*: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2016. 464 с.
6. Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 р. № 816. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text>
7. *Оновлена державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: ключові аспекти*. Міністерство розвитку громад та територій України. [б. д.]. 11 с. URL: https://mtu.gov.ua/files/Avto/Dovidka_MIU_INFORMACIYNA_BROSHURA_A4_ukr.pdf
8. Cooke P., Uranga M. G., Etzebarria G. Regional Systems of Innovation: An Evolutionary Perspective. *Environment and Planning*. 1998. Vol. 30(9). Pp. 1563-1584. DOI: <https://doi.org/10.1068/a301563>
9. Tura T., Harmaakorpi V. Social capital in building regional innovative capability. *Regional Studies*. 2005. Vol. 39(8). Pp. 1111-1125. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343400500328255>
10. Коберник А. О. Регіональні інноваційні екосистеми в Україні. *Бізнес Інформ*. 2021. № 7. С. 56-61. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-56-61>
11. Проценко В. О. Особливості реалізації та адаптації моделей екосистемного підходу комерційних підприємств України. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*: зб. наук. пр. 2025. № 32. С. 94-102. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.32.2025.328546>
12. DREAM. Цифрова екосистема для підзвітного управління відновленням. *Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад*: сайт. 2024. URL: https://hromady.org/wp-content/uploads/2023/06/Презентація_MIU_DREAM_Тренінг_16x9_v3.pdf
13. Як цифровізуються регіони: показник інституційної спроможності. *Дніпропетровська обласна військова адміністрація*: сайт. 08.02.2024. URL: <https://adm.dp.gov.ua/news/yak-tsyfrovizuiutsia-rehiony-pokaznyk-institutsiinoi-spromozhnosti>
14. Звіт по українській екосистемі стартапів. *DOU*: сайт. 02.10.2024. URL: <https://dou.ua/forums/topic/50565>
15. *Оновлена Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року*. Дніпро, 2025. 190 с. URL: [https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Pro%20oblast/Rozvytok%20rehionu/Stratehiia%20rozvytku/Stratehiia%20rozvytku%20Dnipropetrovskoi%20oblasti%20do%](https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Pro%20oblast/Rozvytok%20rehionu/Stratehiia%20rozvytku/Stratehiia%20rozvytku%20Dnipropetrovskoi%20oblasti%20do%202027%20roku/strategiya-rozvytku-2027_20250114.pdf)

18. Кирилко В. Індустріальні парки України: підсумки 2024 року. *Property Times*: сайт. 04.02.2025. URL: https://propertytimes.com.ua/industrialnaya_nedvizhemosť/industrialni_parki_ukrayini_pidsumki_2024_roku
19. Інтелектуальна власність у цифрах Показники діяльності у сфері інтелектуальної власності за 2024 рік. К.: ДУ «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій», 2025. 44 с. URL: <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/IP-in-Figures-2024-ua-web.pdf>
20. ІР офіс презентує Дорожню карту регіональних інноваційних хабів. *ІР офіс*: сайт. 2025. URL: <https://nipo.gov.ua/dorozhnia-karta-rehionalnykh-innovatsiynnykh-khabiv>
21. Українська Рада Бізнесу визначила ТОП-10 пріоритетів на 2025 рік. *Асоціація платників податків України*: сайт. 16.01.2025. URL: <https://appu.org.ua/main-news/ukrainska-rada-biznesu-viznachila-top-10-prioritetiv-na-2025-rik>
22. Заяць Я. *Діагностика екосистеми інновацій Івано-Франківська*. Івано-Франківськ, 2025. URL: https://neweconomy.if.ua/wp-content/uploads/2025/02/diagnostyka_ekosystemy_innovacij_ivano-frankivska.pdf
23. Ярема Т. В. Регіональна інноваційна система ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 42. С. 150-154. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-42-26>
24. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування смартспеціалізації на регіональному рівні: наказ Міністерства економіки України від 10.06.2024 р. № 14563. *Liga 360*: сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ME240089>
25. Україна створює систему аграрних знань AKIS за стандартами ЄС. *7eminar*: сайт. 15.05.2025 URL: <https://7eminar.ua/news/7913-ukrayina-stvoryuye-sistemu-agrarnix-znan-akis-za-standartami-jes>
26. Економічна статистика / Наука, технології та інновації. *Державна служба статистики України*: сайт. 2025. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm

References

1. Luts'kiv, O. M., & Bilan, R. M. (2025). Suchasni vyklyky ta zahrozy innovatsiynomu rozvytku ekonomiky rehioniv Ukrainy [Contemporary challenges and threats to the innovative development of Ukraine's regions economy]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 115(1), 45-58. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-1-4> [in Ukrainian].
2. Esmanov, O. M., Shtyka, Yu. M., & Lynnyk, M. A. (2024). Stratehiyi innovatsiynoho rozvytku terytorii i smart-spetsializatsiya: sutnist', osoblyvosti [Strategies for innovative development of territories and smart specialization: essence, features]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital Economy and Economic Security*, 3(12), 13-18. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.12-3> [in Ukrainian].
3. Chorny, R. S., Venher, V. V., Kushnirenko, O. M., & Chorna, N. P. (2025). Innovatsiyno-promyslovyy rozvytok rehioniv Ukrainy: perspektyvy ta obmezheniya [Innovation-driven and industrial development of Ukrainian regions: prospects and limitations]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 2(759), 3-27. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.02.003> [in Ukrainian].
4. Rubel, O., & Neboha, T. (Eds.). (2023). *Formuvannya innovatsiynoyi ekosystemy rehionu: naukovyy ta osvritnyi aspekty [Formation of the innovation ecosystem of the region: scientific and educational aspects]*. Odesa: State Organization «Institute Of Market and Economic&Ecological Researches of the National Academy of Sciences of Ukraine». DOI: <https://doi.org/10.31520/978-617-14-0161-7> [in Ukrainian].
5. Davymuka, S. A., & Fedulova, L. I. (2016). *Rehional'ni innovatsiyni ekosystemy: napryamy rozbudovy v umovakh yevropeys'koyi intehtratsiyi [Regional innovation ecosystems: directions of development in the context of European integration]*. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
6. Deyaki pytannya rozroblennya rehional'nykh stratehiy rozvytku i planiv zakhodiv z yikh realizatsiyi ta provedennya monitorynhu realizatsiyi zaznachenykh stratehiy i planiv zakhodiv [Some issues of developing regional development strategies and action plans for their implementation and monitoring the implementation of these strategies and action plans] (2023). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2023, Aug 04, 816. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
7. *Onovlena derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky: klyuchovi aspekty [Updated State Strategy for Regional Development for 2021-2027: Key Aspects]* (n.d.). Ministry of Community and Territorial Development of Ukraine. Retrieved from https://mtu.gov.ua/files/Avto/Довідка_МИУ_ІНФОРМАЦІЙНА_БРОШУРА_A4_ukr.pdf [in Ukrainian].
8. Cooke, P., Uranga, M. G., & Etzebarria, G. (1998). Regional Systems of Innovation: An Evolutionary Perspective. *Environment and Planning*, 30(9

- instytut» [Economic bulletin of National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnical Institute»]: Vol. 32 (pp. 94-102). DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.32.2025.328546> [in Ukrainian].*
12. DREAM. Tsyfrova ekosystema dlya pidzvitnoho upravlinnya vidnovlennym [DREAM. A digital ecosystem for accountable recovery management] (2024). *All-Ukrainian Association of United Territorial Communities: Website*. Retrieved from https://hromady.org/wp-content/uploads/2023/06/Презентація_MIU_DREAM_Тренінг_16x9_v3.pdf [in Ukrainian].
13. Yak tsyfrovizuyut'sya rehiony: pokaznyk instytutsiynoyi spromozhnosti [How regions are digitalizing: an indicator of institutional capacity] (2024, Feb 08). *Dnipropetrovsk Regional Military Administration: Website*. Retrieved from <https://adm.dp.gov.ua/news/yak-tsyfrovizuiutsia-rehiony-pokaznyk-instytutsiinoi-spromozhnosti> [in Ukrainian].
14. Zvit po ukrayins'kiy ekosystemi startapiv [Report on the Ukrainian startup ecosystem] (2024, Oct 02). *DOU: Website*. Retrieved from <https://dou.ua/forums/topic/50565> [in Ukrainian].
15. *Onovlena Stratehiya rozvytku Dnipropetrovs'koyi oblasti na period do 2027 roku [Updated Development Strategy of Dnipropetrovsk Region for the period until 2027]* (2025). Dnipro. Retrieved from https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Pro%20oblast/Rozvytok%20rehionu/Stratehiia%20rozvytku/Stratehiia%20rozvytku%20Dnipropetrovs'koi%20oblasti%20do%202027%20roku/strategiya-rozvytku-2027_20250114.pdf [in Ukrainian].
16. AI-ekosystema Ukrayiny: talanty, kompaniyi, osvita [Ukraine's AI ecosystem: talents, companies, education] (2024, Jun 19). *AI House: Website*. Retrieved from <https://aihouse.org.ua/research/ai-ecosystem-of-ukraine-talent-companies-education> [in Ukrainian].
17. Balytska, M. (2025, Apr 08). Mil'yard na zrostannya industrial'nykh parkiv [Billion for the growth of industrial parks]. *Epravda: Website*. Retrieved from <https://epravda.com.ua/biznes/milyard-na-zrostannya-industrialnih-parkiv-805283> [in Ukrainian].
18. Kyrylko, V. (2025, Feb 04). Industrial'ni parky Ukrayiny: pidsumky 2024 roku [Industrial parks of Ukraine: results of 2024]. *Property Times: Website*. Retrieved from https://propertytimes.com.ua/industrialnaya_nedvizhymost/industrialni_parki_ukrayini_pidsumki_2024_roku [in Ukrainian].
19. *Intelektual'na vlasnist' u tsyfrakh Pokaznyky diyal'nosti u sferi intelektual'noyi vlasnosti za 2024 rik [Intellectual property in figures Indicators of activity in the field of intellectual property for 2024]* (2025). Kyiv: State Institution «Ukrainian National Office of Intellectual Property and Innovations». Retrieved from <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/IP-in-Figures-2024-ua-web.pdf> [in Ukrainian].
20. IR ofis prezentuye Dorozhnyu kartu rehional'nykh innovatsiynykh khabiv [IR Office presents the Roadmap of Regional Innovation Hubs] (2025). *IR Office ofis: Website*. Retrieved from <https://nipo.gov.ua/dorozhnia-karta-rehionalnykh-innovatsiynykh-khabiv> [in Ukrainian].
21. Ukrayins'ka Rada Biznesu vyznachyla TOP-10 priorytetiv na 2025 rik [The Ukrainian Business Council has identified the TOP-10 priorities for 2025] (2025, Jan 16). *Ukrainian Taxpayers Association: Website*. Retrieved from <https://appu.org.ua/main-news/ukraïnska-rada-biznesu-viznachila-top-10-priorytetiv-na-2025-rik> [in Ukrainian].
22. Zayats, Ya. (2025). *Diahnostyka ekosystemy innovatsiy Ivano-Frankivs'ka [Diagnostics of the innovation ecosystem of Ivano-Frankivsk]*. Ivano-Frankivsk. Retrieved from https://neweconomy.if.ua/wp-content/uploads/2025/02/diagnostyka_ekosystemy_innovacij_ivano_frankivska.pdf [in Ukrainian].
23. Yarema, T. V. (2022). Rehional'na innovatsiyna systema YeS [EU regional innovation system]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 42, 150-154. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-42-26> [in Ukrainian].
24. Pro zatverdzhennya Metodychnykh rekomendatsiy shchodo zastosuvannya smartspetsializatsiyi na rehional'nomu rivni [On approval of Methodological recommendations for the application of smart specialization at the regional level] (2024). Order of the Ministry of Economy of Ukraine, adopted on 2024, Jun 10, 14563. *Liga 360: Website*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/ME240089> [in Ukrainian].
25. Ukrayina stvoryuye systemu ahrarykh znan' AKIS za standartamy YeS [Ukraine creates AKIS agricultural knowledge system according to EU standards] (2025, May 15). *7eminar: Website*. Retrieved from <https://7eminar.ua/news/7913-ukrayina-stvoryuye-sistemu-agrarnix-znan-akis-za-standartami-jes> [in Ukrainian].
26. Ekonomichna statystyka / Nauka, tekhnolohiyi ta innovatsiyi [Economic statistics / Science, technology and innovation] (2025). *State Statistics Service of Ukraine: Website*. Retrieved from https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm [in Ukrainian].

Davymuka S. A. Features of the ecosystem of innovative development of Ukraine's regions in the current conditions

The prolonged period of military action on the territory of Ukraine leads to increased disparities in regional development, which requires the application of adequate mechanisms not only to ensure their security and recovery, but also to ensure competitiveness on a qualitative basis with

requires constant updating of both methodological and organizational tools, including in the formation of regional innovation ecosystems (RIE), which is primarily due to technological and institutional factors. The purpose of the article is to identify the peculiarities of the formation and development of innovation ecosystems in the regions of Ukraine, taking into account current socio-economic challenges, as well as to justify directions for improving the effectiveness of the implementation of innovation potential in the context of the implementation of updated regional development strategies. Based on a systematic study, the features of the current stage of formation and development of innovation ecosystems in the regions of Ukraine have been analyzed and identified, taking into account socio-economic and technological challenges. The directions for improving the effectiveness of the implementation of innovative potential using modern models of innovative ecosystems in the context of the implementation of updated regional development strategies have been identified and substantiated. It has been proven that regional and local authorities, when developing updated strategies for the development of territories and selecting mechanisms for their implementation, need to focus on the methodology and practice of European countries regarding the functioning of regional innovation ecosystems that are capable of making a technological breakthrough in the relevant segments of the local, national, and international markets and capable of ensuring the technological leadership of the region as a whole.

Keywords: ecosystem approach, regional innovation ecosystem, technology platforms, smart specialization, regional development strategies.

Давимука Степан Антонович – доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: davymuka.s@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4840-2100>).

Davymuka Stepan Antonovych – Dr.Sci. (Econ.), Prof., Leading Researcher of the Department of regional financial policy of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine».

Надійшло 17.04.2025 р.